

30.4.2021

Valtiovarainministeriö

VN/5386/2020

Ehdotus tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategisista tavoitteista VR-Yhtymän lausunto

VR-Yhtymä Oy (jäljempänä "VR") kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkokentässä mainitussa asiassa. Nyt lausuttavana olevalla ehdotuksella on liityntäpintaa avoimen datan direktiiviin ja arvokkaihin tietovarantoihin. Uudistamme pääosin avoimen datan direktiiviä koskevassa kannanotossamme esiin tuomamme seikat huomioiden nyt lausuttavana olevan ehdotuksen ja lausumme seuraavaa:

VR katsoo, että ehdotus tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategisista tavoitteista julkiselle hallinnolle ei ole sovellettavissa VR-Yhtymä Oy:hyn, koska se ei ole julkinen yritys. Lisäksi VR toteaa tässä yhteydessä, että VR-Yhtymä Oy ei kuulu ehdotuksessa viitattuun avoimen datan direktiivin soveltamisalaan, koska se ei ole julkinen yritys, eivätkä sen tuottamat tiedot sisälly arvokkaihin tietoihin. Perustelemme kantamme seuraavasti:

1. VR ei ole julkinen yritys, eikä sitä tule sellaiseksi määritellä. Valtio-omisteisuudestaan huolimatta VR toimii yksityisenä yrityksenä markkinaehtoisesti täysimääräisesti kilpailulle avatuilla markkinoilla. Palvelusopimusasetuksen piirissä oleva ostoliikennekorvaus muodostaa ainoastaan 3 % koko VR-konsernin liikevaihdosta.

VR:n määrittely julkiseksi yritykseksi kilpailulla toimialalla johtaisi käytännössä kilpailuneutraliteetin vaarantumiseen.

2. VR ei kuulu ehdotuksen soveltamisalaan, koska rautatieliikennettä ei ole sisällytetty avoimen datan direktiivin 13 artiklan 1 kohtaan, johon on määritelty arvokkaat tietoihin teemaluokkien luettelolla.

VR ei ole avoimen datan direktiivin soveltamisalan piirissä. Mikäli kuitenkin VR:n katsottaisiin tulkintamme vastaisesti kuuluvan avoimen datan direktiivin soveltamisen piiriin, tällöinkin soveltaminen rajoittuisi vain palvelusopimusasetuksen mukaiseen ostoliikenteeseen, eikä se saisi vääristää markkinoita tai haitata tervettä kilpailua.

VR ei ole julkinen yritys

VR toimii markkinaehtoisesti ja kilpaillussa monitoimijaympäristössä. VR katsoo, että VR-Yhtymä Oy:tä ei tule määritellä ao. ehdotuksen yhteydessä julkiseksi yritykseksi valtio-omistukseen perustuen. Tällä määrittelyllä olisi laajakantoisia juridisia ja liiketoiminnallisia vaikutuksia.

VR-Yhtymä Oy

Postiosoite
PL 488, 00101 Helsinki

Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki

P. 029 4343

etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vr.fi

Y-tunnus 1003521-5

30.4.2021

Junaliikenne Suomessa on pääosin asiakkaiden lipputuloilla rahoitettua, ja julkisesti rahoitetun ostoliikenteen osuus on kansainvälisesti verrattuna pientä. Kaukoliikenteessä suurin osa liikenteestä on asiakkaiden lipputuloilla rahoitettua VR:n markkinaehtoista liikennettä. Markkinaehtoisen liikenteen lisäksi on olemassa HSL:n tilaamaa lähiliikennettä ja liikenne- ja viestintäministeriön ostoliikenteenä hankkimaa liikennettä.

Henkilöliikenteen kilpailu avautui täysimääräisesti 1.1.2021 alkaen, jolloin VR:n kaukoliikenteen yksinoikeus päättyi. Taustalla oli VR:n ja liikenne- ja viestintäministeriön uusi ostoliikenteen sopimusjärjestely vuodelle 2021, jolla ylläpidetään junaliikenteen palvelutasoa hiljaisemmillä reiteillä. Edellä kuvattu ostoliikennekorvaus muodostaa ainoastaan 3 % koko VR-konsernin liikevaihdosta.

VR Transpointin operoima tavaraliikenne on ollut avoin kilpailulle jo vuodesta 2007. Myös VR:n kunnossapitoalalla toimiva tytäryhtiö VR Fleetcare toimii täysin kilpaillulla markkinalla.

Tässä kontekstissa VR:n määrittelemisen julkiseksi yritykseksi asettaisi VR:n kilpailuneutraliteetin näkökulmasta kilpailijoitaan huonompaan asemaan.

Katsomme, että VR:n sisällyttäminen ehdotuksen soveltamisalaan on virheellinen tulkinta. Tämän seurauksena syntyisi kauaskantoinen ja merkittävä päätös julkiseksi yritykseksi määrittelemisestä, jonka laajempia heijastusvaikutuksia lainsäädäntöön ja yrityksen toimintaan ei ole valmistelun yhteydessä kartoitettu tai huomioitu.

VR:n ydinliiketoiminta ei perustu yleishyödyllisen palvelun tuottamiseen, vaan se on omistajalleen voittoa tuottava osakeyhtiö ja sille tulee sallia samat edellytykset toimia kilpailuneutraalissa toimintaympäristössä kuin muillekin toimijoille.

Korostamme, että VR ei ole julkisuuslain soveltamisalan piirissä. VR ei ole julkinen viranomaistaho, eikä myöskään valtion liikelaitos. Julkisuuslain soveltamisala ei perustu yrityksen tai yhteisön valtio-omisteisuuteen, eikä lain soveltamista tule laajentaa markkinaehtoisesti toimiviin yrityksiin.

VR ei ole avoimen datan direktiivin soveltamisalan piirissä

Avoimen datan direktiiviä sovelletaan ainoastaan artiklassa 13 mainittujen arvokkaiden tietoaineistojen teemaluokkien osalta. Rautatieliikennettä ei ole sisällytetty teemaluokkiin.

VR jää näin ollen avoimen datan direktiivin sekä nyt lausuttavana olevan ehdotuksen ulkopuolelle.

Mikäli tulkintamme vastaisesti VR:n katsottaisiin kuuluvan ehdotuksen soveltamisalaan, todettakoon, että viittaus palvelusopimusasetukseen pohjautuviin arvokkaisiin tietoaineistoihin voisi tarkoittaa käytännössä vain

30.4.2021

ostoliikenteeseen kuuluvan datan uudelleenkäyttöä rajautuen niihin tietoihin, jotka julkaistaan liikennepalvelulakiin perustuvien velvoitteiden mukaisesti.

Avoimen datan direktiivin tavoite tietojen uudelleenkäytöstä täyttyy nykyisin voimassa olevan liikennepalvelulain nojalla. VR julkaisee jo tällä hetkellä liikennepalvelulain [154 §](#):n mukaisesti liikkumispalvelua koskevat olennaiset tiedot:

”Liikennemuodosta riippumatta henkilöliikenteen liikkumispalveluiden tarjoajan on huolehdittava siitä, että liikkumispalvelua koskevat olennaiset ajantasaiset tiedot ovat saatavissa tietojärjestelmään luodun yhteyden kautta koneluettavassa ja helposti muokattavassa vakiotietomuodossa *vapaasti käytettäväksi* (avoin rajapinta). Olennaiset tiedot sisältävät ainakin reitti-, pysäkki-, aikataulu-, hinta- ja saatavuustiedot sekä esteettömyystiedot.”

Liikennepalvelulaki jo itsessään määrittelee tiedot vapaasti käytettäväiksi. Tästäkin syystä pidämme VR:n sisällyttämistä ehdotuksen soveltamisalaan tarpeettomana.

VR-Yhtymä Oy

Jonna Juslin
johtaja, yhteiskuntasuhteet ja kansainväliset asiat